

Szarvas Melinda

Villányi László: Győri idők, Szabó Béla fotóival, Magyar Kultúra Kiadó Kft., Győr, 2013.

A Villányi László *Győri idők* című kötete egészen kivételes összeállítás. Ahogy a cím is mutatja, a költő a szülővárosához, Győrhez kötődő verseit gyűjtötte össze, melyek közül több már korábbi köteteiben is szerepelt, mégis a most tárgyalandó kötet jóval több, mint újrakiadás. A *Győri idők*ben szereplő minden költemény új közegbe kerül, így jelentőségük és értelmezhetőségük is új árnyalatot kap. Ami ezt a kötetet a versek új értelmezési közegévé teszi, azok a szintén győri születésű művész, Szabó Béla fotói, melyek elválaszthatatlanok a Villányi-versektől. Arról, hogy a *Győri idők* nem csak győri vonatkozású befogadók számára lehet élvezetes és valóban különleges élményt nyújtó összeállítás, Karátson Endre győzi meg a potenciális olvasót a kötet hátoldalán szereplő ajánlásában. Ahogy írja: „Villányi tájain barangolva felfedezhetjük világát, a magunkéra ismerve osztozhatunk az ő meghitt életében, vagyis egy belső várost is járhatunk, s ebben a más idők hullámain sodródhatunk.”

A kötetben szereplő költemények nem pusztán városversek, abban az értelemben, ahogy például városregényről mint műfajról lehet beszélni, hanem a *Győri idők*ben megjelenő város lesz „versvárossá”, versekből felépülő várossá. Villányi kötetében mintha nem Győről szólnának a prózaversek, hanem épp fordítva: maga a város szól költeményekről. Ahogy szintén Karátson írja: „Győr kimeríthetetlen ihletforrásként táplálja ezt a versgyűjteményt.” A kötetből megismerhető város egyszerre azonosítható a ténylegesen létező helyszínnel, s egyszerre különbözik attól fikcionalitásának köszönhetően. Ezt a kettősséget teszik még izgalmasabbá a versekhez tartozó fekete-fehér Szabó-fényképek, melyeket felszínesség lenne pusztán illusztrációnak tekinteni. A győri tereket, utcákat, épületeket ábrázoló fotókon ugyanaz az időkezelés mutatkozik meg, ami a Villányi-versekből is kiolvasható. Az idősíkok egymásra vetülnek. A város épületei tiszta kontúrokkal, élesen láthatók, mozdulatlanok, de a köztük élő emberek és közlekedő járművek halandósága, haladása egyértelműen jelezve van, mégpedig úgy, hogy ezek a mozgó, „nem örök” részei a városnak elmosódtak. Ez látszik a *Négyes busz* című vers fényképén, vagy az *Alagút* mellett helyet kapón. Ez az időkezelés Villányi verseire is régóta jellemző, egészen rendkívüli ennek a vizuális megvalósításával a költemények olvasása közben szembesülni. A *Győri idők* különlegessége abban rejlik, hogy nem pusztán verseskötet, de nem is csak fotóalbum – a két művészi megnyilatkozási forma és látásmód egyszerre és ugyanolyan érvénnyel van jelen benne. Hierarchiát egyedül a borító sugallhat, elvégre mégis csak Villányi köteteként definiálódik a kiadvány: „Villányi László, Győri idők, Szabó Béla fotóival”. Ám hogy a kötet valójában tényleg kétszerzős, mutatja, hogy a költő és a fotóművész neve ugyanakkora betűkkel szerepel, s a *Győri idők* esetében is látható, amit Esti Kornél állapított meg: „A címet nagyobb betűvel nyomtatják.”

Esti Kornélt nem öncélúan emlegetem, a *Győri idők* mottójaként Kosztolányi *Esti Kornél rímei* című költeményéből a Győrrel szóló részlet van kiemelve. S az elsőként közölt, a minden vers alján szereplő évszám szerint 1991-ből származó *Korszerűtlen* című költemény is az ő nevével zárul: „szeretek innen útra kelni messzi városokba,/ s visszatérve Esti Kornélba botlani,/ ne bizonygasd hát: itt élni reménytelen.” Estit és Kosztolányit manapság olyan halkán (meg)idézni, ahogy azt Villányi teszi már évek óta, egészen zavarba ejtő és rendkívül szimpatikus. Villányi nem megy bele az e szerző körül zajló licitharcba, sőt, arról tudomást sem vesz, egy-egy finom jelzést követően nem is a neveket mantrázza, hanem Kosztolányi *Esti Kornél* című alkotásának esszenciáját kivonva, azt saját verseibe csepegtetve folytat magánpárbeszédet a nyugatos szerzővel és hősével.

A *Győri idők* verseinek névtelen elbeszélője csak annyira azonosítható a szerzővel, amennyire Győr a versekből felépülő, vagy a Szabó-képeken látható várossal: igen is, meg nem is. Az identitások kontúrjainak elmosása, az én elrejtése és időnkénti megtalálása alapvető jellemzője a kötetnek – legyen szó külön a versekről, vagy fotókról. Noha a költemények

látszólag egy városra szűkítik a kötet terét, több helyszín, sőt, több irodalmi közeg is megidéződik. Például Szabadkát és a Villányi által tudhatóan figyelemmel kísért vajdasági irodalmat nemcsak Esti Kornél alakja, de egy-egy ajánlás (Pl. a *Széchenyi tér* című vers Lovas Ildikónak van ajánlva), sőt, motívumok is, mint például a több versben is szereplő *bicikli*, megidézük. A *Győri idők* darabjainak az úton levés, az utazás, az elindulás és a megérkezés a központi témája. Ugyanakkor épp a mozdulatlan várakozás is: várakozás az indulásra, valaki érkezésére. Nagyon finom öltésekkel lesz szétválaszthatatlan a tér és az idő, ezt jelzi már a kiadvány címe is. A város történelme és a versek megszólalójának személyes, éppen élt élete kerül egymással szembe, s ezzel párhuzamosan a város mint közösség és az egyén is. Legemblematikusabban mindezt a *Szülővárosomba* című vers mutatja: „Járt itt IV. Béla, IV. (Kun) László, III. András, I. Anjou Károly,/ I. Ulászló, Hunyadi János, Báthory Zsigmond [...]/, de a történések közül a legfőbb/ mégis az volt, amikor szülővárosomba tetted szépséges lábadat.” A szerelem megjelenítése is sajátos: a nagy érzések, a szenvedélyesség hiányoznak, helyettük apró jelzések (mint az imént idézett példában is), vagy pedig finom erotika jelenik meg a versekben. A kettősség egy soron belül a már emlegetett *Korszerűtlen* című versben olvasható: „megérintettem valaki kezét vagy mellét”. Az *érintés* Villányi László egész költészetére igen jellemző gesztus, s nemcsak a szerelem megjelenítésében. Benne rejlik ugyanis a kezdeményező (ön)tudatossága, ugyanakkor nélkülöz minden erőszakosságot. A *Győri idők* egy elegáns, igényes kiállítású kiadvány. Minden finomsága mellett határozott és igen összetett költői világ ismerhető meg belőle. Villányi László költészete bátor költészet, s épp csendessége miatt az, hisz nem hangerővel próbálja meggyőzni olvasóit saját maga értéke felől.

Vigília, 2014/2